

prijs	€ 1450,-
max. deelnemers	24
aantal dagen	2
inschrijven voor	22 april 2011

www.wbs.wur.nl

Informatie

- De cursus vindt plaats in zorgboerderij, landwinkel en beleefboerderij De Eekhoeve te Veenendaal (www.eekhoeve.nl).
- De cursuskosten bedragen € 1450,- p.p. (incl. syllabi, koffie en thee, lunches en diner). Een overnachting met ontbijt in de nabijheid van de cursuslocatie kan facultatief geboekt worden voor een meerprijs.
- De inschrijftermijn van de cursus eindigt op **22 april 2011**. Zo spoedig mogelijk daarna ontvangt u verdere informatie over de cursus.
- Aan de cursus kunnen maximaal **24 personen** deelnemen.
- Eenmaal gedane inschrijving kan alleen schriftelijk worden geannuleerd. Bij annulering tussen vier en twee weken voor aanvang van de cursus wordt een bedrag van € 50,- aan administratiekosten in rekening gebracht. Indien binnen twee weken voor aanvang wordt geannuleerd, worden de volledige cursuskosten in rekening gebracht.

Inschrijven

- Telefonisch bij het secretariaat van WBS op 0317-481622 of 0317-484093
- Online via het formulier op www.wbs.wur.nl
- Per email: info.wbs@wur.nl

Voorwaarden

Op alle activiteiten van Wageningen Business School zijn de Algemene Voorwaarden van Wageningen UR van toepassing. Deze voorwaarden zijn gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel Gelderland-Midden te Arnhem. Naast deze Algemene Voorwaarden is een aantal aanvullende Wageningen Business School voorwaarden van toepassing. U vindt deze voorwaarden op www.wbs.wur.nl.

Nadere inlichtingen:
Wageningen Business School

Sanne van Deursen

Postbus 226
6700 AE Wageningen

T 0317-481504
F 0317-426547

E info.wbs@wur.nl
I www.wbs.wur.nl

Cursusaanbod

Leefomgeving, groene ruimte en water

- Voedsel en Stedelijke Ontwikkeling
- Plattelandsontwikkeling 3.0
- Groene daken en groene gevels
- Stakeholder management
- Leisure in gebiedsontwikkeling

WAGENINGEN UR
For quality of life

Wageningen Business School

CURSUS

Multifunctionele stadslandbouw

Landbouw vanuit stedelijk perspectief

Cursusleiding ir. Jan Eelco Jansma en ing. Arjan Dekking, Wageningen UR

Veenendaal 17 en 18 mei 2011

Introductie

Stadslandbouw is mogelijk een antwoord op stedelijke zorgen als gebrek aan groen, rust, ruimte, duurzaamheid en cohesie. Verrassend inzicht? Leer meer over de potentiële betekenis van landbouw voor de stad. Deze cursus biedt u een nieuwe visie op wat stad en landbouw, stedeling en boer voor elkaar kunnen betekenen.

Meer dan de helft van de wereldbevolking leeft in steden, in Nederland zelfs al ruim tweederde van de bevolking. In de komende decennia zal dit aandeel verder groeien. Steden staan voor een grote opgave. Hoe deze groei opvangen zonder dat dit ten koste gaat van leefbaarheid, gezondheid en duurzaamheid? Huidige concepten voor stedelijke ontwikkeling zijn niet meer toereikend. Zou (stads)landbouw een rol kunnen spelen in de toekomstige steden?

Stadslandbouw heeft de intentie om voedselproductie te verbinden aan de stedelijke behoeften aan rust, groen, recreatie en ruimte. Landbouw als mededragers van de stad, waardoor de stedeling de groene, landelijke ruimte ervaart en verbonden wordt met lokale voedselproductie, maar toch in een stedelijke omgeving woont.

Het is niet vanzelfsprekend om landbouw te verbinden met duurzame stedelijke ontwikkeling. Sterker, stad en landbouw zijn de afgelopen

Programma

DAG 1 17 MEI 2011

3 dagdelen

Introductie Stadslandbouw

Ir. J.E. Jansma

Introductie cursus en programma. Wat is de relatie tussen stad en landbouw? Waar liggen de kansen? Wat zijn de ontwikkelingen, in Nederland en mondiaal. Landbouw en stad in een nieuwe context.

De relatie tussen stad en voedsel

Prof.dr.ir. J.S.C. Wiskerke

Wat is de relatie van de hedendaagse stedeling met voedsel? Wat betekent dit voor stad en platteland? Hoe kan stadslandbouw hier een bijdrage aan leveren?

Landbouw en de stad: welke kansen liggen er?

Dr. A.J. Visser

Wat is de toegevoegde waarde van stadslandbouw voor de stad? Een beschouwing van stadslandbouw vanuit de drie P's van duurzaamheid.

Landbouw in stedelijke planning: gebiedsontwikkeling

Dr.ir. G. Remmers

Welke rol kan landbouw spelen bij stedelijke ontwikkeling? En wat betekent dit voor gebiedsontwikkeling?

Casus

Claims, posities en organisaties

Ir. J.E. Jansma

Wie speelt welke rol en waarom? Hoe kun je vaste patronen doorbreken? Een verdieping van het stakeholderproces aan de hand van voorbeelden uit Tilburg en Almere.

Avondprogramma: Debat

Een debat met ervaringsdeskundigen op het gebied van Stadslandbouw: Tineke van den Berg (Stadsboerderij Almere), Rutger van Mazijk (Stadsboerderij Caetshage), Jaap Hoek Spaans (Stichting Landzijde), John Vermeer (Brabantse Milieufederatie Tilburg) en Arjan Dekking (Stichting vrienden van stadslandbouw Almere).

decennia ver uit elkaar gegroeid. Landbouw weer verbinden aan de stad vraagt een nieuwe visie op gebiedsontwikkeling, stedenbouw, maar ook op landbouw en lokale voedselproductie. Wat kunnen stad en landbouw concreet voor elkaar betekenen? En hoe bereik je een duurzame samenwerking tussen beide?

DAG 2 18 MEI 2011

2 dagdelen

Inspiratie: Stadsjeugd, groen en voedsel

A.S.M. Ydema

De ervaringen van Bert Ydema, die als schooltuinmeester 40 jaar lang Amsterdamse kinderen elementaire kennis bijbracht over de herkomst van ons voedsel.

Casus Eetbaar Rotterdam

Dr. J.W. van der Schans

Stadslandbouw en binnenstedelijke ontwikkeling, past dat? Een kijkje in de Rotterdamse keuken.

De relatie tussen stad en groen

Drs. V.H.M. Kuypers

Wat is de betekenis van groen in de stad voor gezondheid, veiligheid en sociale cohesie? Hoe kan stadslandbouw hier een bijdrage aan leveren?

Workshop Wonen en landbouw in de wijk: ontwerp en ruimtelijke planning van stadslandbouw

Ir. I. de Nood

Het proces van idee naar visie en vervolgens naar realisatie van stadslandbouw in de stedelijke ontwikkeling. Hoe pakt Almere dit aan en wat kunnen we ervan leren?

De cursus behandelt

De cursus geeft antwoord op vele vragen, zoals: Wat kan landbouw voor mijn stad betekenen? Welke rol kan landbouw spelen in voedselstrategieën en educatie? Waar liggen de weerstanden? Hoe kom je van een idee naar een structuurvisie en van structuurvisie naar realisatie? Wie zet welke stap wanneer? Wat zijn de ervaringen van lopende projecten? Hoe kun je regie op het proces houden?

Daarnaast geeft de cursus inspiratie door de behandeling van een aantal casussen, zoals Almere Oosterwold, Eetbaar Rotterdam en de Nieuwe Warande in Tilburg. Én u wordt uitgedaagd door agrarisch ondernemers die al in en voor de stad opereren.

Na afloop van de cursus:

- heeft u inzicht in de rol die landbouw kan spelen in stedelijke ontwikkeling;
- heeft u inzicht in de belangen, overeenkomsten en tegenstellingen van de verschillende stakeholders;
- bent u op de hoogte van de kritische succesfactoren in de ontwikkeling van stadslandbouw;
- kunt u opgedane kennis vertalen naar uw eigen praktijk;
- heeft u een basis gelegd voor een netwerk van (ervarings-) deskundigen die u van dienst kunnen zijn.

Doelgroep

De cursus is gericht op beleidsmedewerkers, ontwikkelaars, planologen, RO-adviseurs en stedenbouwkundigen die snel een breed beeld willen krijgen van welke rol landbouw voor hun stad kan spelen. Ook biedt de cursus nieuwe inzichten en handvatten voor een ieder die werkt aan een duurzame ontwikkeling van zijn of haar stad en daar voedselproductie een rol in wil laten spelen.

Docenten

Ing. M.F.M. van den Berg (Stadsboerderij Almere)

Ing. A.J.G. Dekking (Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, onderdeel van Wageningen UR)

J. Hoek Spaans (Stichting Landzijde)

Ir. J.E. Jansma (Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, onderdeel van Wageningen UR)

Drs. V.H.M. Kuypers (Alterra, onderdeel van Wageningen UR)

Ir. R.J. van Mazijk (Stadsboerderij Caetschage)

Ir. I. de Nood (Gemeente Almere)

Dr.ir. G. Remmers (Bureau BUITENKANS en CAH Almere)

Dr. J.W. van der Schans (LEI, onderdeel van Wageningen UR)

Ir. P.J.M. Vermeer (Brabantse Milieufederatie Tilburg)

Dr. A.J. Visser (Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, onderdeel van Wageningen UR)

Prof.dr.ir. J.S.C. Wiskerke (Wageningen University, onderdeel van Wageningen UR)

A.S.M. Ydema (Doe groen, Groen onderwijs)